Poštnina plačana v gotovini.

Ljubljana, 5. januarja 1939. — Leto XII. — Št. 2.

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

S podvojeno silo na delo!

Le malokdo razume delavsko vprašanje tako, kot ga razume delavec sam. Temu se ni čuditi. Vsak svoje delo najbolj razume in pozna tudi težave, ki ga v življenju spremljajo. Že pregovor pravi, da naj kopita sodi le kopitar. Zato bi bilo zelo čudno, če bi se delavec vtikal v vprašanja zdravstva, ali kdo drugi v lekarniško stroko. Pa naj si bo to iz socialnega ali pa iz strokovnega stališča.

Pa vendar se dobijo ljudje, ki prav za prav ne spadajo ne po svojem socialnem stališču, še manj pa po svojem srcu v delavsko gibanje in mislijo, da so naravnost poklicani, da razdirajo delavske vrste. Če te ljudi opazujemo, vidimo, da jih žene v delavske vrste vse kaj drugega kot notranji čut. Ne moremo si drugače razumeti njihovega nastopa. Ker če bi jih gnala v delavske vrste ljubezen do pravice in poštenosti v življenju, bi prav gotovo nastopali drugače kot dejansko delajo. Iz teh ljudi pa gleda naravnost sovraštvo do naše Jugoslovanske strokovne zveze in hočejo na njenih razvalinah ustvariti nekaj čisto novega, nekaj takega, kar bo ustrezalo njim samim, to je poedincem.

Toda to jim ne bo uspelo. Jugoslovanska strokovna zveza ni kaka stavba, da se da podreti, ni kaka delniška družba, ki se jo z najrazličnejšimi finančnimi transakcijami da pripeljati v konkurz. Jugoslovanska strokovna zveza je živo občestvo ljudi enega duha in ene miselnosti. Svobodna delavska borba za pravico v znamenju kladiva in križa, to je njeno življenjsko načelo. Križ, znamenje božje ljubezni in našega odrešenja, kladivo, simbol naše delavske skupnosti. S kladivom v roki, uprti v križ, v božje odrešenje, to je naše življenje in naša življenjska sila.

Zato je bil ves boj proti JSZ dosedaj brezploden in bo tudi nadalje. Delavsko vprašanje bo reševal delavec sam v svoji skupnosti in nikdar ne bo dal te svoje pravice prostovoljno iz rok, predvsem pa ne krščanski delavce, ker ga poleg kladiva notranje krepi tudi križ, znamenje težke borbe in trpljenja, toda končne zmage.

Težke naloge nas čakajo. Ta ugotovitev je stvarna, toda le navidezna. Mi se ne bojimo teh predvidenih težav, te težave morajo biti. Brez težav bi borba ne bila borba, bi delavsko gibanje zaspalo in z njim vred tudi socialno vprašanje, če bi ne bilo delavske borbe, bi ne bilo socialnega vprašanja in brez tega bi bil delavec dandanes večji suženj kot so bili nekdaj sužnji na rimskih galejah.

Jugoslovanska strok. zveza je imela v svoji življenjski dobi nešteto težav in težkih ur. Od vseh strani so prihajali udarci. Toda če smo gledali naše delavske tabore pred vojno in po vojni, naša zborovanja in občne zbore, so bili naravnost manifestacija krščanskega socialnega gibanja v najtežjih časih. Prisrčno tovarištvo in borba za vzvišeni cilj sta družila vsikdar naše tovariše v trdno in nepremagljivo skupnost. In ta nepremagljiva skupnost še danes druži naše člane tudi proti novodobnim nasprotnikom.

Zato pa pojdimo s podvojeno močjo v nove borbe. Naši bližnji občni zbori morajo znova dokazati vsem in vsakomur, da je Jugoslovanska strok. zveza ostala taka, kot je bila pred leti. Ista delavska zavest našega članstva mora danes najodločneje manifestirati za čisto in nepokvarjeno delavsko borbo, kot je na občnem zboru centrale leta 1932., ko je bil prvi odkriti naskok na svobodno in neodvisno JSZ. Delavec mora sam govoriti in odločati o delavskem vprašanju. Če bomo taki, bo JSZ dosegla svoj namen, ker le takrat se bo delavcu vrnilo spoštovanje in tudi ugled.

Silno važne bodo volitve obratnih zaupnikov v februarju. So ljudje, ki se hočejo okoristiti s preložitvijo teh važnih volitev in pridobiti v preloženem času možnosti za svoje podvige v januarju. Toda s svojo odločnostjo moramo tem ljudem dokazati, da se JSZ ne pusti na svoji moči na noben način prav nič okrniti. Iz teh volitev moramo znova iziti še močnejši kot lansko leto. Naj bodo te volitve nov dokaz naše velike zvestobe do JSZ.

Pri teh važnih dogodkih bodočih dni dokažimo, tako kot smo že neštetokrat v preteklosti, da JSZ stoji, pa naj viharji tulijo v smrtni tišini svojo pesem kakor hočejo. Za JSZ pa stoji močna in neomajna armada poštenih in požrtvovalnih borcev, vrednih naslednikov našega dr. J. Kreka in njegovih soborcev. Verujemo v svoja načela, verujemo pa tudi v svojo lastno delavsko zavest in ta vera je najboljše poroštvo lepših dni za delavstvo.

Plenum Delavske zbornice je zboroval

V petek, dne 30. decembra 1938 se je vršila letna plenarna seja Delavske zbornice, ki je bila le nekaj dni prej sklicana. Kakor običajno vsako leto, je imela tudi ta plenarna seja nalogo, da odobri redni letni proračun ter računski zaključek za leto 1937. ter izredne proračune za eventuelne volitve v Delavsko zbornico.

Plenarno sejo je vodil predsednik zbornice Jakomin, ki je ugotovil, da je od 60 delegatov navzočih 57 in je bila s tem skupščina sklepčna. Sejo sta počastila s svojo prisotnostjo tudi zastopnika banske uprave g. dr. Karlin kot zastopnik bana in komisar zbornice g. dr. Lovro Bogataj.

Gospod dr. Karlin je v imenu g. bana naglasil, da polaga banska uprava veliko važnost na vse socialne ustanove in tudi na Delavsko zbornico. Dalje je naznačil skrb in delo sedanje vlade v socialno političnem pogledu. H koncu je g. dr. Karlin želel skupščini in zbornici čim večjih uspehov.

Predsednik finančnega odseka tov. Rešek je k proračunu podal nekatera važnejša pojasnila. Predsednik finančne kontrole Rozman pa je podal poročilo finančne kontrole, iz katerega je bilo posneti, da je denarno poslovanje zbornice v najlepšem redu, zaradi česar je bil podan predlog za absolutorij upravi in blagajniku s pohvalo. Predlog je bil soglasno sprejet.

Poročila uprave, tako predsednika, tajnika, blagajnika in tarifnega referenta, so bila skupščini predložena pismeno. Iz predsednikovega poročila je bilo v glavnem razvidno, da delavstvo polaga vso svojo pažnjo na to važno ustanovo, katero hoče imeti neokrnjeno. Poudarja tudi zahtevo po razpisu volitev v zbornico. Iz poročila tajnika Uratnika je razvidno, da je zbornica posvečala zelo veliko pažnjo na polju socialne in kulturne vzgoje delavstva, o čemur bomo posebej poročali. Prav tako je tarifni referent Stanko pripravil obširno poročilo o tarifnem delu zbornice. Podal je tudi posebej seznam vseh obstoječih kolektivnih pogodb na področju dravske banovine in seznam podjetij, ki dajejo delavstvu po pogodbah plačane letne dopuste. Tudi o tem skoraj najvažnejšem poročilu bomo posebej pisali.

Ker je bil za skupščino odmerjen zelo kratek čas, so bila vsa poročila sprejeta brez vsake debate. Tudi pri raznem je običajna debata in predlogi popolnoma odpadla, ker je bil storjen sklep, da vse organizacije, ki bi na tej skupščini želele predložiti svoje predloge, predlože te naknadno zbornici, ki bo pozneje o njih razpravljala in jih predložila na merodajna mesta.

Tako je bila zaključena ta važna seja Delavske zbornice v najlepšem redu in miru. Proračun zbornice za leto 1939. predvideva 2,200,000 din dohodkov in ravno toliko izdatkov.

K položaju delavstva Združenih papirnic

Že večkrat smo v »Delavski pravici« poročali o težkem položaju delavstva Združenih papirnic, v katerega je zašlo zaradi občutne omejitve dela zlasti v vevški papirnici. Poročali smo tudi o anketi, ki jo je na pobudo papirniških strokovnih organizacij sklicala banska uprava, na kateri se je razpravljalo o vzrokih tega zastoja dela in o tem, kako naj bi se olajšala vedno občutnejša beda v številnih papirniških družinah.

V mesecu decembru se položaj v papirnicah še vedno ni izboljšal in je delavstvo v Vevčah naredilo povprečno le 16 šihtov, to se pravi, da je doseglo le dve tretjini svojega normalnega zaslužka. V zadnjem času se s strani obratnega vodstva napoveduje skorajšnje izboljšanje zaposlitve. Gotovo je, da ta vest zelo blagodejno vpliva na delavstvo, ki je zaradi dolgotrajne omejitve izgubilo že skoraj vsako upanje za izboljšanje. Očividno se to izboljšanje predvideva v zvezi s pojasnilom, katerega je izdalo ministrstvo financ na predstavke kraljeve banske uprave v zvezi s predčasno že zgoraj navedeno anketo.

Pojasnilo minstrstva financ namreč navaja, da je ena glavnih ovir za nemoteno obratovanje v naših papirnicah sedaj odstranjena. Med našo državo in Nemčijo se je na podlagi trgovinske pogodbe in carinske pogodbe dosegel sporazum, ki določa, da bo od 1. januarja 1939 dalje veljala carinska postavka, ki je določena za tiskovni papir samo za ona tiskovna podjetja, ki imajo lastne rotacijske stroje in to le v takih količinah, ki bodo uradno ugotovljene za lastno potrebo. S tem bo torej onemogočeno izrabljanje nizke carinske tarife za rotacijski papir, pod katero se je dosedaj uvažalo v našo državo neomejene količine papirja, ki se je pri nas tržil tudi za razne druge svrhe. Gotovo je, da bodo ti ukrepi mnogo pripomogli k izboljšanju dela, zlasti v Združenih papirnicah, katere imajo po papirnem kartelu določen najvišji kvantum za izdelavo tovrstnega papirja.

Da pa bo ta sporazum imel v resnici za našo domačo papirno industrijo in s tem tudi za delavstvo pravi efekt, pa je odvisno tudi od strogega nadziranja uvoženega papirja. Uverjeni smo, da bodo zlasti naše domače oblasti na to polagale vso pažnjo, da s tem zaščitijo interese naše domače industrije in s tem tudi interese papirniškega delavstva, ki pod sedanjimi razmerami ne more vzdržati.

Občni zbori skupin JSZ

Ob priliki širše seje načelstva JSZ, ki se je vršila 18. decembra 1938, je bilo med drugim tudi sklenjeno, da se bodo v januarju in februarju 1939 izvršili redni letni občni zbori po vseh naših krajevnih skupinah JSZ.

Za nedeljo dne 15. januarja 1939 so določeni občni zbori za naslednje skupine:

Strokovna skupina kovinarjev **Jesenice**, zastopnika centrale Žumer Srečko in Smolej Tine.

Strokovna skupina tekstilnega delavstva **Jarše**, zastopnik centrale Lombardo Peter.

Strokovna skupina delavcev **Preserje**, zastopnik centrale Grošelj Jože. (Popoldne.)

Strokovna skupina delavcev **Vrhnika**, zastopnik centrale Grošelj Jože. (Dopoldne.)

Strokovna skupina rudarjev **Hrastnik**, zastopnik centrale Ustar Vinko.

Strokovna skupina rudarjev **Črna pri Kamniku**, zastopnik centrale Pavšič Štefan.

Strokovna skupina čevljarskih pomočnikov **Žiri**, zastopnik centrale Logonder Franc.

Strokovna skupina čevljarskih pomočnikov **Križe**, zastopnik centrale Borc Mavricij.

Strokovna skupina opekarskih delavcev **Gornja Radgona**, zastopnik centrale tov. Lipnik.

Strokovna skupina gradbenega in opekarskega delavstva **Ljutomer**, zastopnik centrale Ogrin Ivan. (Dopoldne.)

Strokovna skupina opekarskega delavstva **Ormož**, zastopnik centrale Ogrin Ivan. (Popoldne.)

Strokovna skupina živilskih delavcev **Dolnja Lendava**, zastopnik centrale Reberšek Karel.

Strokovna skupina gradbenega delavstva **Petanjci**, zastopnik centrale Areh Andrej.

Strokovna skupina kovinarjev **Guštanj**, zastopnik centrale Pestotnik Janez.

Strokovna skupina lesnega delavstva **Jurklošter**, zastopnik centrale Diacci Alojzij.

Božični govor sv. očeta

Dan pred božičem je sveti oče govoril pred kardinali. Objavljamo najvažnejše misli iz njegovega govora, v katerem se je posebno pečal s spominom na lateranski pakt, pogodbo med Italijo in Svetim sedežem, ki je bila podpisana pred desetimi leti. — Ur.

»Dajajoč mesta dolžnemu delu Naše hvaležnosti do Boga in do ljudi, dajajoč prav tako mesta dolžnostnemu delu Naših prisrčnih čestitk vsej Italiji, ki je nam posebno draga izmed vseh delov velike katoliške družine, moramo z žalostjo reči, služeč apostolski odkritosti in resnici, da zaželena desetletnica, kakršna prihaja in kakor je prirejena da pride, ne more prinesti odkritega veselja, kakor bi moralo biti, ampak nasprotno prinaša prave in težke skrbi ter grenko žalost. Zares grenko žalost, ker gre za prave in mnogotere napade — ne rečemo sicer, da so splošni — ali ki so v resnici zelo številni in na mnogih krajih proti katoliški akciji, tej zenici Našega očesa, ki se — to morajo priznati in izpovedati tudi tisti, ki so vršili preiskave sedežev in arhivov katoliške akcije — ne bavi s politiko, ampak stremi samo za tem, da vzgaja dobre kristjane...«

»Mi moramo vedno opozarjati, da ni resnično in popolnoma človečnostno tisto, kar ni krščansko, in da je nečloveško to, kar je nekrščansko, pa naj gre za splošno dostojanstvo človeškega rodu ali za dostojanstvo, svobodo, nedotakljivost osebe, za katero je ustvarjena družba.«

»Opozarjamo na veliki in slavni spomin Leona XIII. Misleč na nedavno počastitev,

na to kršitev konkordata in na druge stvari, ki so zgoraj omenjene, se tudi Nam ni zdelo, da smemo upati na obzirnost vsaj proti Našemu sedežu. Prestopili so se vsi obziri. To pripombo napravljamo zato, da počastimo spomin velikega papeža, ki je zares vreden spoštovanja, kakor tudi da sebi pokličemo v duha širokosrčno odpuščanje ter da gremo po njegovih stopinjah, kar tudi iz vsega srca storimo, proseč dobrega Boga, da razsvetli pamet in gane srca v smislu resnice in pravice, ki sta edino pravi in resnični osnovi blagostanja posameznikov in narodov, medtem ko je zapisano v božji knjigi: »Greh naredi narode nesrečne...«

Ni lepšega darila za god ali poroko tovariša ali tovarišice, kot lepa knjiga. Pišite takoj »Delavski založbi« v Ljubljani, da vam pošlje prospekt in cenik knjig, ki jih ima še v zalogi. — Celo zbirko lahko dobite tudi na obroke.

Tekstilno delavstvo
za boljšo kolektivno pogodbo

Pred šestimi meseci so se sestale strokovne organizacije — podpisnice kolektivne pogodbe za tekstilno stroko — v Delavski zbornici na posvetovanje o ukrepih, ki naj se podvzamejo, da se doseže zboljšanje položaja tekstilnega delavstva, ki zaradi občutnega porasta draginje v zadnjih dveh letih živi v izredno težkih razmerah. Jugoslovanska strokovna zveza je predlagala, da naj se obstoječa kolektivna pogodba odpove, vendar je bil po vsestranski razpravi sprejet soglasno sklep, da naj se skuša doseči spopolnitev pogodbe in zvišanje mezd brez odpovedi.

Delavska zbornica je s sodelovanjem prizadetih strokovnih organizacij obdržala zaupniške konference tekstilnega delavstva v Kranju, Mariboru, Celju in Ljubljani in je na podlagi zbranega gradiva ugotovila dejansko stanje tekstilnega delavstva v posameznih tovarnah. Na ponovnem sestanku prizadetih strokovnih organizacij je bila redigirana posebna spomenica na Zvezo delodajalcev tekstilne stroke, v kateri se ugotavljajo vse nejasnosti in pomanjkljivosti obstoječe kolektivne pogodbe ter predlaga sklicanje pogajanj v svrho dogovora, kako sporazumno rešiti vsa sporna vprašanja.

Zveza delodajalcev tekstilne stroke je na tak razgovor pristala ter določila za razgovor 25. oktober. Med tem pa so bile razpisane državnozborske volitve. Delavske strokovne organizacije niso silile na to, da bi se vršila pogajanja med volitvami, ker je znano, kako lahko se najbolj upravičeno mezdno gibanje označi kot gibanje s političnimi svrhami, ki mora računati ne le z odporom delodajalcev, marveč tudi z nasprotovanjem oblasti. Zaradi tega so bila pogajanja sporazumno preložena na čas po 11. decembru ter je bil odpovedni rok preložen na 31. december 1938 tako, da v primeru odpovedi poteče veljavnost pogodbe z 31. januarjem 1939.

Čas politične volivne borbe so porabile delavske strokovne organizacije za to, da so na novo organizirale »centralni tarifni odbor«, ki naj vodi vso akcijo ter pripravi vse predloge za pogajanja. V centralnem tarifnem odboru je po en zastopnik Jugoslovanske strokovne zveze, Narodne strokovne zveze, Splošne delavske strokovne zveze, Zveze združenih delavcev in Zveze strojnikov, poleg teh pa sodeluje tudi predstavnik Saveza grafičnih radnikov pri sestavi predlogov za tiskarne tekstilnih obratov.

Dne 7. septembra 1938 je bil predložen delodajalcem v obliki popravka sedanje kolektivne pogodbe predlog za dopolnilo splošnega teksta pogodbe, ki se nanaša na:

a) prestilizacijo nepreciznih določb sedanje pogodbe, ki so povzročale razne spore;

b) vprašanje reševanja sporov glede izvajanja pogodbe po podjetjih;

c) dopolnitev kolektivne pogodbe z delovnimi pogoji strojnikov in kurjačev;

d) določitev postopka, ki naj omogoči v primeru občutnejših draginjskih sprememb prilagoditev tarife novonastalemu stanju brez odpovedi pogodbe.

Po predložitvi teh predlogov je Zveza delodajalcev zahtevala, da naj ji delavske strokovne organizacije predlože prav vse predloge in zahteve, da bodo mogli delodajalci k tem zahtevam v plenumu zavzeti svoje stališče. O kakih kasneje predloženih novih zahtevah na pogajanjih delodajalci ne bi mogli razpravljati.

Delavske strokovne organizacije so dne 15. decembra 1938 ugodile tudi tej zahtevi ter so predložile v glavnem glede tarif sledeče predloge:

a) vse obstoječe tarifne postavke naj se z ozirom na spremenjene draginjske razmere povišajo za 15 odstotkov;

b) pogodba naj se dopolni z novimi tarifnimi postavkami za kategorije priučenih delavcev, zlasti za delavstvo v predilnicah lanu in za delavstvo v oplemenjevalnih oddelkih. Enako smo predložili tarifo za strojnike in kurjače ter za delavce v tiskarnah;

c) uvedbo prostovoljnega višjega zavarovanja;

d) za profesioniste poleg napredovanja po kvalifikaciji tudi napredovanje po letih.

Obenem s predložitvijo vseh teh predlogov pa so delavske strokovne organizacije poudarile potrebo po preložitvi odpovednega roka za odpoved pogodbe na 31. marca 1939, da se tako omogoči pogajanja v čim mirnejši atmosferi ter da možnost posamezna vprašanja reševati v strokovnih odsekih, v katerih bi na obeh straneh sodelovali predstavniki prizadetih strokovnih skupin. Namen delavskih strokovnih organizacij je bil, da se pritegne tako na delodajalski kakor na delavski strani k sodelovanju strokovno izobražene predstavnike, ki poznajo produkcijski proces in tako omoči sklenitev res popolne kolektivne pogodbe, na katero bi se mogli obe stranki dolgo dobo let oslanjati.

Dne 31. decembra je prejela Delavska zbornica dopis Zveze delodajalcev tekstilne stroke, da njena uprava smatra, da ni zadostnih razlogov za ponovno odložitev odpovednega roka, ker se more pri dobri volji na obeh straneh rešiti vprašanje nove pogodbe v nekaj dneh. Zaradi tega stališča so bile strokovne organizacije primorane pogodbo z 31. decembrom odpovedati tako, da poteče njena veljavnost z 31. januarjem 1939. V prihodnjih dneh se bodo sestali predstavniki delodajalcev in delojemalcev na pogajanjih, da se sporazumejo o besedilu in določbah ter tarifah nove kolektivne pogodbe. Delavske strokovne organizacije bodo podvzele po svojih najboljših močeh vse potrebno, da pride do take kolektivne pogodbe, ki bo odgovarjala interesom delavstva ne samo v njenih splošnih določilih, marveč tudi glede novih tarif, ki se morajo brezpogojno prilagoditi novim draginjskim razmeram.

O poteku pogajanj bo izdajal poročila le centralni tarifni odbor ter naj delavstvo ne naseda kakim vestem ali govoricam iz drugih virov, ker le z disciplinirano in zavednim nastopom moremo računati na zadovoljiv uspeh.

Odvetnik
dr. Ivo Štempihar
na Jesenicah
naznanja, da ima odslej svojo pisarno v novo urejenih prostorih v hotelu »Triglav«, I. nadstropje.

Odvetnik
dr. Joža Vilfan
je odprl svojo pisarno v Kranju, Vidovdanska cesta 5, I. nadstropje poleg sodišča.

PRILIKA za tiste, katerim kolo služi za vsakdanjo potrebo! Dürkopp, Victoria, Wanderer so trpežna in močna kolesa, katerim smo znižali cene tako, da smo omogočili vsakomur nabavo. Izplača se vam priti na Jesenice v trgovino
MARIJA KRAŠOVEC
nasproti kolodvora
Naše geslo je: Dobro in poceni!

Veliko zalogo moških, ženskih in otroških čevljev, posebno trpežne čevlje za delavce in delavke priporoča
Josip Plevčak
čevljar
Celje, Kralja Petra cesta.

Sueški prekop

V zadnjem času je Italija odprla vprašanje sueškega prekopa, zato je prav, da se seznanimo z velikansko pomembnostjo te morske poti. — Ur.

Morska pot v starem veku.

Sredozemsko morje je bilo skozi ves stari vek in globoko v srednji ves »središče sveta«. Egipčani, Feničani, Kartažani, Grki se zapovrstjo izmenjavajo kot glavni mornarji in trgovci. Obzorje Sredozemskega morja skušajo polagoma razširiti. En izhod je skozi »Herkulove stebre« — Gibraltar. Toda v tej smeri ni nobenega privlačnega središča. Anglija je bila še v Cezarjevem času popolnoma divjaška. Na vzhodu pa so močna kulturna središča: za Arabijo ležita Mezopotamija in Indija, Sinajski polotok je najbližja skupna točka Afrike in Azije proti Evropi. Cesta iz Azije v Afriko pelje preko njega. Sinajski polotok spaja te dve celini. Ali ker je že v starem veku morje bilo vezalo ljudi kot kopnina, ni čudno, da so že takrat prišli na misel o napravi morske poti iz Sredozemskega morja na Vzhod.

Že v 14. stoletju pr. Kr. sta poskušala egiptovska faraona Setos I. in Ramses II. napraviti prekop od Nila na jezero Timza, od tam pa do Rdečega morja, da bi mogla svoje ladjevje prevažati iz enega morja v drugo. Ta prekop je najbrž propadel zaradi malomarnosti. Šele v 7. stoletju pr. Kr. so začeli graditi kanal od Bubastisa na Nilu do Patumosa v Arabskem zalivu. Ker bi po neki prerokbi moral kanal služiti barbarom, Feničanom, ga niso dovršili, čeprav je 12.000 ljudi z življenjem plačalo gradnjo. Končal ga je nazadnje Darej Histapis (521—486 pr. Kr.). Ptolomejci pa so ga dalje izpopolnjevali. V Kleopatrinem času je bil že zasut, a za časa Trajane spet popravljen. Ob propadanju rimskega cesarstva in preseljevanja narodov se o njem nič ne sliši. Arabci, napredno trgovsko ljudstvo, so imeli posebno korist od zveze Egipta z Rdečim morjem. Zato je Amos, vojskovodja kalifa Omarja, obnovil kanal do Rdečega morja. V glavnem so ga uporabljali za prevažanje žita. V 8. stoletju po Kr. je bil prekop spet neuporaben.

Benečani so večkrat nameravali obnoviti prekop, da s tem okrepé svojo trgovino, ki je mnogo trpela zaradi dolge poti okoli Rta dobrega upanja (v Južni Afriki). Nemški filozof Leibnitz je pisal o vprašanju prekopa francoskemu kralju Ludoviku XIV. Sultan Mustafa in voditelj mamelukov Ali Bej sta se prav tako zanimala za načrte o kanalu. Vse zastonj. V začetku novega veka je bilo za take načrte še manj upanja, ker je Sredozemlje nehalo biti središče sveta. Glavna trgovska pota so se prestavila na Atlantski ocean. To je doba velikih odkritij in velikih mornarjev. Kdo bi se tedaj brigal za Suez!

Novo življenje.

Evropa je postala v 18. in 19. stoletju kolonizatorska sila. Angleška osvaja Indijo, Avstralijo, dele Afrike in koncesije na Kitajskem. Francija se useda v Indokini. Promet z vzhodno Azijo postaja vedno večji. To niso le pustolovska osvajanja in navadno ropanje, ampak se uvaja redna trgovina. Pot okoli Afrike je dolga in draga za vedno poslovanje. Vojna je pospešila graditev nujno potrebnega prekopa. Napoleon se ni zadovoljil samo s »kontinentalnim bojkotom« Anglije. Imel je daljnosežnejše načrte: Anglija je pomorska država, njen »biser v kroni« za parnike, a za praktike glavni vir dohodkov je bila — Indija. In Napoleon se je odločil, da napade Anglijo v Indiji. Za to je izbral najkrajšo pot — skozi Egipt. Zato je naročil inženerju Lepéreju ob času egiptovskega pohoda (1798), da začne s pripravami. Uspeha ni bilo. Postavili so celo vprašanje, če je naprava prekopa sploh mogoča, ker je prišel Lepére do napačnega rezultata, da je površina Črnega morja za 9,90 m višja od Sredozemskega. Načrti so propadli za 50 let.

Leta 1841. so angleški oficirji dokazali Lepérovo napako.

Leta 1847. in 1855.-56. začne avstrijski državljan Negrelli preiskovati ozemlje. Na podlagi teh raziskovanj predloži neki komisiji v Parizu svoj skrbno sestavljeni načrt (1856). Načrt so sprejeli leta 1858. Negrelija je egiptovski podkralj Said imenoval za glavnega nadzornika sueških del. 1. oktobra leta 1858. je Negrelli umrl.

Veliko delo Ferdinanda Lessepsa.

Vse Negrellijeve načrte je takoj kupil francoski inženjer Lesseps. Ustanovil je delniško družbo za napravo kanala pod naslovom »Compagnie universalle du canal de Suez«. Kapital 200 milijonov frankov se je vpisoval v 400 tisoč delnicah po 500 frankov. Odziv na vpisovanje je bil velikanski. V manj kot mesecu dni so prodali 314.494 delnic. Nad 200.000 delnic je ostalo v Franciji, 96.000 jih je vzelo osmansko cesarstvo (Egipt je bil v tem času še pod turško nadvlado. Anglija, Avstrija, Italija, Rusija in Združene države so se držale popolnoma na strani. Ostanek 85.000 delnic je vzel egiptovski podkralj Said paša.

Družba je dobila koncesijo od egiptovskega podkralja za 99 let, potem pa pride kanal v egiptovsko last. Lesseps je odšel v Carigrad, da dobi dovoljenje turškega sultana, toda angleška diplomacija mu je motila račune. Strah pred Napoleonom je bil še vedno močan. Pozneje je lord Palmerston izjavil Lessepsu, da je po mišljenju britanske vlade tak kanal nemogočost, in če bi ga naredili, bi ogražal britansko morsko premoč. In to bi pomenilo vmešavanje Francije na Vzhodu. Zaradi tega je dal sultan dovoljenje šele leta 1866.

Lessepsov načrt je bil: prekop Port Said—Suez.

25. aprila 1859 so zasadili prvo lopato v Port Saidu, na severnem koncu prekopa. Po pogodbi z Egiptom so morali zaposliti samo domače delavce oziroma mora Egipt preskrbeti delovne moči. Ponovil se je primer iz časov faraona Neka: smrt je grozno razsajala med egiptovskimi falahi; nazadnje jih morajo zamenjati evropski delavci.

Obseg dela je bil velikanski. Leta 1862. je družba uporabljala 1800 velblodov, od tega 1600 samo za donašanje pitne vode za 25.000 delavcev. Šele decembra 1863 so napravili kanal za sladko vodo iz Nila. S tem so prihranili na leto 3 milijone frankov. — 28. marca 1869 se je združila voda iz obeh morij.

16. novembra 1869 so kanal odprli prometu in takoj je zaplulo 68 ladij iz Sredozemskega v Rdeče morje.

Kanal je dolg 161 km, širok 60 do 110 metrov na površini, na dnu 22 metrov, globok 8 metrov. Sčasoma so globino in širino povečavali. Vse delo je stalo 19 milijonov funtov.

Pogled na svetovno gospodarstvo v letu 1938

V najnovejši številki »Hrvatske privrede« je objavil dr. Oto Krstanović pod gornjih naslovom zanimiv članek, iz katerega posnemamo naslednje misli:

Že v drugi polovici l. 1937. se je čutilo neko popuščanje v razmahu gospodarskega poleta, ki se je pokazal skoraj v vseh gospodarskih panogah. Zastoj v svetovnem gospodarstvu pa je imel svojo izhodno točko v velikem padcu vodilnih efektov na ameriških borzah, zlasti pa v padcu industrijskih delnic. Kriza v Wall-Streetu pa ni ostala lokalna, temveč se je hitro prenesla tudi na londonsko City, kasneje pa tudi v večji ali manjši meri na vse evropske države.

Neposredno nato je prišlo do padanja cen na svetovnih tržiščih. Ta tendenca se je najprej izražala v večjem ali manjšem osciliranju cen za najvažnejše surovine, zlasti za kovine, a se je kmalu razširila na vse sirovine in tudi na agrarne proizvode. Pa tudi v mednarodni trgovini je nastalo popuščanje konjunkture, da se je že proti koncu l. 1937. zmanjšal obseg svetovne zunanje trgovine tako po količini ko tudi po vrednosti. Ta oseka v svetovnem gospodarstvu pa tudi ni prizanesla proizvodnji, zlasti v industrijskih državah. Agrarne in polagrarne države so začele čutiti to spremembo šele v l. 1938., nekatere pa celo šele na koncu 1. tromesečja.

Zadostuje samo bežen pogled na gospodarske publikacije Zveze narodov ter konjunkturnih zavodov raznih držav, pa se takoj vidi abnormalen razvoj svetovne gospodarske aktivnosti v 1. polletju 1938. Svetovno gospodarstvo je znova zagrabila bolezen, ki je podrla ravnotežje gospodarskega poleta v l. 1936. in 1937., tako v proizvodnji kakor tudi v kroženju blaga in kredita. Ta zastoj v svetovnem gospodarstvu je znova porušil relativno ustaljenost osnovnih vzvodov v današnjem gospodarstvu: proizvodnjo in kroženje blaga. Kadar pa se podere ravnotežje v glavnih osih svetovnega gospodarstva, tedaj morajo slabejši ali močnejši refleksi tega vplivati na vse druge osi kompliciranega mehanizma, ki gibljе svetovno gospodarstvo.

Prvi znaki gospodarske zmede po kratkem gospodarskem poletu so napotili mnoge gospodarske ustanove in gospodarstvenike, da pri analizi tega razvoja najdejo odgovor na vprašanje: kateri so glavni vzroki in katere so glavne posledice nove gospodarske depresije. Tolmačenja so bila zelo raznovrstna. Nekateri so trdili, da je težišče vsega padca v nesorazmerni razdelitvi zlata, to je da je ključ krize v denarju. Drugi so bili mnenja, da je doba gospodarske depresije samo neka vrsta male »gospodarske krize«, ki se pojavlja v razdobju večjih ali manjših intervalov večjih cikličnih gospodarskih zastojev. Nekateri prvovrstni ekonomisti pa trde, da je nova gospodarska depresija samo posledica vseh psihološko-ideoloških napak, ki jih delajo totalitarne države in liberalistične države v gospodarstvu. V najnovejšem času pa sta se pojavila dva znana francoska ekonomista B. Lavergne in L. Marliot, katerih analiza današnjega gospodarstva je izzvala živahne komentarje zlasti v francoski gospodarski javnosti. Prof. Lavergne se izreka za sistem umerjenega intervencionalizma, vendar pa odklanja vsako večjo intervencijo države, ki jo smatra za škodljivo naravnemu razvoju kapitalističnega gospodarstva. G. Marliot pa naglaša v svojem delu »Le sorte du capitalisme« kot prvo potrebo svobodo v gospodarstvu, vendar pa predlaga reformo današnjih industrijskih podjetij v obliki belgijskih »Société nationale«, angleških »Public Trust« ali ameriških javnih podjetij »Utility Public«. Je torej za reformo gospodarskega ustroja, kjer ne bo ne delničarjev ne profita, vendar pa bi se ohranila vsa načela ekskluzivnega komercialnega poslovanja. So pa končno tudi ekonomisti, ki trde, da je gospodarska kriza strukturalnega značaja, ki ima svoje izhodišče v l. 1914. in da ta kriza še do danes ni končana. Dočim so predvojne krize imele lokalni značaj, je bila že kriza v letu 1929. splošna in takšna je tudi sedanja, ker je zagrabila vse najvažnejše osnove gospodarstva, t. j. proizvodnjo, cirkulacijo blaga, kreditni sektor, promet itd.

Statistični podatki Zveze narodov dokazujejo predvsem, da je znašal obseg svetovne trgovine 75 držav v januarju 1938. 2.287 milijonov zlatih dolarjev, v maju 1938. pa samo 2.162 milijonov zlatih dolarjev. To pomeni, da je indeks (l. 1929. = 100) padel od 42.1 na 38.8 po vrednosti v zlatu. Samo evropski indeks pa je padel za celih 17%. Po nemških podatkih pa je obseg zunanje trgovine (52 držav, katerih trgovina dosega 95% vse svetovne trgovine) padel v 1. tromesečju 1938. za 13% po vrednosti, po količini pa za 14%. Padanje vrednosti svetovne trgovine je bilo v 1. tromesečju 1938. dvakrat večje ko pa v 1. tromesečju 1937. Zato to nazadovanje ni imelo samo sezonskega značaja.

Svetovna proizvodnja (brez Rusije) je po podatkih nemškega statističnega urada padla v marcu (baza 1938 = 100 odstotkov) tega leta na 90 točk proti 116 v maju 1937. in 114 v avgustu 1937. ter 100 v decembru 1937. Z drugimi besedami: svetovna proizvodnja je v 1. letošnjem tromesečju v primeri z lanskim padla za 21%. Posebno občutno je bilo padanje industrijske proizvodnje v U. S. A., Vel. Britaniji, Franciji in Belgiji.

Vzporedno z nazadovanjem proizvodnje se je tudi povečalo število brezposelnih delavcev, da je število vseh doseglo v 31 državah v aprilu 1938. 17.4 milijona ali 3.1 milijona več ko v istem mesecu 1937., dočim znaša razlika v primeri z decembrom 1937. samo 0.3 milijona oseb. V času od aprila do junija pa se je položaj še poslabšal, in sicer tako glede proizvodnje kot tudi glede brezposelnosti. V U. S. A. je število brezposelnih delavcev že prekoračilo število 11 milijonov. V Angliji pa je naraslo število brezposelnih delavcev za pol milijona.

Indeks cen za najvažnejše življenjske potrebščine ali stoji na stopnji l. 1937. ali pa se je dvignil za nekoliko točk. Denarni trg, zlasti pa kreditni v kapitalno bogatih državah kaže znake konsolidacije, čeprav je emisijska delavnost v popuščanju. (»Trgovski list«)

Novo ravnateljstvo in nadzorstvo Okrožnega urada v Ljubljani

Zaradi poteka funkcijske dobe dosedanjega ravnateljstva in nadzorstva Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani je minister za socialno politiko in narodno zdravje razrešil dosedanje člane uprave in nadzorstva ter imenoval novo ravnateljstvo in nadzorstvo kot sledi:

Ravnateljstvo.

Delodajalci: Matko Curk, Franc Jeglič, Anton Rojina, Franc Klanjšček, Jože Gašperšič; (namestniki: Boštjan Belcijan, Rudolf Stermecki, Jože Kregar, Ivan Kurnik, Pavle Božnar, Josip Weiss).

Delojemalci: inž. Josip Sodja, Jože Jonke, Jože Loboda, Jože Melabej, Ivan Gumpot, Fran Luzar; (namestniki: Al. Megla, Jožko Lenarčič, Novinc Franc, Ernest Vrhovec, Jože Pirnat, Slavko Verbančič).

Nadzorstvo.

Delodajalci: Kremžar Franc, inž. Miklavec Franc; (namestnika: Weixl Vilko in Humer Štefan).

Delojemalci: Stanko Golob in Peter Kotnik; (namestnika: Franc Novak in Vinko Žvokelj).

Nabirajte oglase za »Pravico«!

PRIHRANKE

vlagajo delavci v Prvo delavsko hranilnico in posojilnico v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22/I.

Za tiskano besedo

Prav mi delavci in nameščenci mnogo premalo storimo za lastno tiskano besedo. Saj delamo in tudi napredujemo. Ampak v primeri z drugimi, bilo delavskimi ali meščanskimi vrstami, pa nismo pred njimi — jih ne dosegamo. Vsi, prav vsi in ob vsaki priliki mnogo žrtvujejo za svoje časopise ali knjige. Kako to, da prav v tisk toliko truda polagajo? Saj niti svobodno in po pravici večkrat pisati ne smejo! **Pa vendar vse le za tisk.**

Mora biti že tako prav in potrebno za vse struje, ki zbirajo mase in jih hočejo pridobiti za svoje ideale. Hočejo jih pridobiti s tiskano besedo.

Kako pa delamo mi čitatelji »Delavske pravice« na tem polju? Na kateri način vršimo propagando za razširitev svojega časopisja? Člani strokovnih skupin pridobivajo novih udov v svoje vrste in s tem tudi nove čitatelje svobodnega tiska. Gre se pa še za one delovne ljudi, ki neposredno ne spadajo v organizirane skupine ali pa jim ni mogoče organizirati ljudi v dotičnem kraju. Takih delavcev je vse polno in jim gotovo pripada **delavski** časopis. Žalostno je namreč, da ima človek, ki nima več kakor eno kravo ali dve ali pa nobene in tudi ne druge stalne zaposlitve, naročen kakšen gosposki tednik, ki še daleč ni prav nič delavski. Med vse te revne delavske ude je treba razširiti le delavski list. Na tem terenu je polno dela in je potrebno, da takoj začnemo z agitacijo in pridobivanjem novih naročnikov za »Delavsko pravico«. Največ koristnega boste storili svojemu trpečemu stanu s tem, da mu pomagate, da spozna, kaj je njegova pravica in kako ga kapitalistični sistem izmozgava in izkorišča. To pa boste dosegli le z živo besedo in svobodnim delavskim časopisom. Na delo vsi, ki vam je mar slovenski trpin.

Zakaj je bil kanal zgrajen?

Pri gradnji Sueškega kanala sta bila važna dva povoda: neposreden in posreden zaslužek. To drugo, kar se imenuje napredovanje znanosti, tehnike in človeške civilizacije, je bilo glavna pobuda inženirjem. Velikanske sile so bile namreč prihranjene s pomočjo tega kanala. Pot iz Evrope v Azijo se je skrajšala skoraj za polovico. Od Hamburga do Bombaya (Indija) je mimo Rta dobrega upanja 11.220, skozi Suez pa 6.420 morskih milj. Pot je skrajšana povprečno za 45 odstotkov. Celo iz Amerike, z njene vzhodne obale, iz Newyorka, je na Kitajsko blize skozi Suez kakor skozi Panamo, na Japonsko sta pa obe poti skoraj enako dolgi.

Promet skozi kanal je bil vedno večji, svetovna trgovina se je vedno bolj razvijala; Evropa je bila do svetovne vojne prva trgovska celina in matica velikanskih kolonij. Leta 1932. je bil promet skozi Suez naslednji: število ladij 5.032, netto ton 28,340.000, število potnikov, ki so plačali takso, 261.774. Povečanje prometa se najbolj vidi v vedno večjih dobičkih. Danes spada Sueški kanal med najdonosnejša podjetja na svetu (razen oboroževalne industrije). Dohodki so znašali leta 1880. 42 milijonov frankov, l. 1914. 125 milijonov frankov in leta 1927. 784 mil. frankov.

Borba za kanal.

Kanal se je, razen onega angleškega nagajanja, mirno vodil, toda kmalu je izzval manjše in večje diplomatske borbe. Eno glavnih je bilo vprašanje pristojbine. Leta 1873. se je sestala v Carigradu mednarodna komisija, da bi regulirala cene, tarife, tonažo itd. Tu so določili pristojbino 10 frankov od registrske tone, toda ta pristojbina naj bi se sorazmerno z naraščanjem prometom nižala.

Leta 1875. je kupila Anglija od egiptskega kediva 176.602 delnic za 3,976.582 funtov. (To je do danes že osemkrat povrnjeno.)

Leta 1876. je Anglija sklenila z družbo pogodbo v znižanju taks, ker so največ angleške ladje vozile skozi kanal (skoraj 50 odstotkov). Angleški lastniki ladij se še nadalje borijo za znižanje taks. Nekoč so celo zagrozili, da bodo napravili nov kanal.

Po prvotni koncesiji morajo biti pristojbine enake za vse narode. Posebne pogodbe so prepovedane. Kanal je kot »nevtralni prehod« odprl za ladje vseh narodov brez razlike. Vprašanje nepristranosti je prišlo v težave leta 1881. do 1882., za časa egiptovske krize. Naslednje leto je poveljnik britanske sredozemske mornarice sir Garnet Wolseley za 4 dni ustavil promet skozi kanal. Končno so leta 1888. na konferenci v Carigradu podpisale Velika Britanija, Nemčija, Francija, Španija, Holandija, Italija, Rusija in Turčija konvencijo o Sueškem kanalu, da mora biti vedno svoboden in odprt, v času vojne ali miru, za vsako trgovsko in vojno ladjo, brez razlike zastave. Velika Britanija je postavila neke pridržke, da priznava konvencijo le toliko časa, dokler ustreza položaju, namreč »sedanjemu prehodnemu in izjemnemu stanju Egipta« — in dokler ne bo ovirala svobode angleškega udejstvovanja. V angleško-francoski pogodbi leta 1904. je Velika Britanija vendar izjavila, da popolnoma pristaja na konvencijo.

Leta 1900. zahteva družba od egiptovske vlade podaljšanje koncesije, a egiptovski parlament zahtevo odbije.

V začetku vojne je proglasila Anglija svoje varuštvo nad Egiptom ter so obenem upravo in obrambo kanala prevzele britanske vojaške oblasti. Kanal je postal egiptovska bojna fronta, ki so jo branile angleške in francoske čete. Odprl je bil kanal samo zaveznikom in nevtralnim državam. L. 1922., ko je Anglija priznala neodvisnost Egipta, je zadržala nadzorstvo nad Suezom.

Uprava kanala.

Sueška družba je zasebna kapitalistična družba. V upravnem odboru je 1 Holandec, 10 Angležev in 21 Francozov. Od 10 Angležev 3 predstavljajo vlado, 7 pa ladjarske in trgovske koristi Velike Britanije. Francoska vlada v tem skoraj popolnoma francoskem podjetju nima delnic, toda precej zasluži na pristojbinah (leta 1926. 27 milijonov frankov).

Italija zahteva sedaj mesto v upravi in znižanje pristojbin. Francoski list »Epoque« odgovarja na to, »da ima kanal mednarodni značaj, da je za vse enak in po tem ne more biti v službi koristi katere koli posamezne države. Kanal je francosko delo, Egipt pa ima nad njim oblast. Sodelovanje v upravi kanala ni odvisno od prometa ladij posameznih držav, ampak od sredstev, ki so bila za napravo kanala vložena«. Anglija je namreč glede prometa na prvem mestu. Za njo pride Holandija, potem Nemčija, medtem ko je Italija po osvojitvi Abesinije prišla na četrto mesto, pred Francijo.

Italija, ki se je zakasnila zaradi svojega počasnejšega političnega razvoja, da bi v klasični dobi kolonialnih osvajanj pograbila »svoj« del, zahteva danes svoje »mesto na soncu«. Utemeljevanje njenih današnjih prizadevanj je izrazito njeno, lastna revščina in velikanski dobički sueške družbe. Vsestransko se pripravlja, korak za korakom, da izbere najugodnejši trenutek. München je pokazal pot. »Treba je obdržati mir tudi na Sredozemskem morju.« Italijanska zahteva je danes naperjena proti Franciji. Kljub temu pa največ zadeva Anglijo. Za njo je Suez ne samo pot na Vzhod, v Indijo, ampak tudi važna vojaška točka okoliških postojank. Preko kanala je zvezan Egipt z anatolsko, bagdadsko in hedžasko železnico. Onstran kanala se nahaja Arabija, malo dlje Mezopotamija, mosulski petrolejski izviri. Vsa bližnja okolica kanala je danes angleška last: Egipt (na videz neodvisen), Palestina in Ciper. V zvezi s Suezom se odpira cela množica vseh teh vprašanj. Gotovo je veliko vprašanje, kako bo Chamberlain na obisku v Rimu ta vprašanja reševal: po angleško ali po münchensko?

A Egipt?

Egipt, prihodnji last, a danes samo naslovni oblastnik, stoji popolnoma ob strani ob teh lisičenjih svetovne politike. Ni sodeloval pri angleško-italijanskem sporazumu v letošnjem aprilu. V nekem dodatku tega sporazuma se mu priznava »neodvisnost in suverenost«. Gledano s tega razgledišča je razumljivo sentimentalno razmišljanje angleškega socialista Horabbina: »Narodi, ki se v današnjem času prizadevajo za neodvisnost, naj skrbe, da ne žive v pokrajinah, ki obvladujejo tako važne prometne žile, kakor je primer z Egiptom ali Irsko. Anglija ne more dopustiti dejansko neodvisnost Egipta, ker on straži nad Suezom, ki je ključ njene poti v Indijo.«

B.

Razgled po svetu

»Nič več ne bomo klonili pred nobeno grožnjo«, je za novo leto izjavil angleški ministrski predsednik Chamberlain. »Mi smo dovolj oboroženi in ni nam več potrebno imeti nobenih nepotrebnih ozirov.

»Novo leto naj pripomore k splošni pomiritvi sveta« je izjavil Hitler v svoji poslanici nemškemu narodu za novo leto. Hitler dobro ve, da nemški narod ne sliši rad besede vojska, bolj mu ugaja beseda pomirjenje. Trenutno vodi svetovno politiko s svojimi zahtevami Italija. Njej je Hitler obljubil svojo pomoč: »Zavedamo se obveznosti, nastalih iz našega prijateljstva do fašistične Italije. Te obveznosti so neprekršljive.«

Proti godrnjačem v Nemčiji je naslovil svojo novoletno poslanico propagandni minister Göbbels. Rekel je, da se nemška inteligenca še vedno ni mogla vživeti v novega duha ter da še vedno misli, da more vsak vetrič odstraniti sedanji režim. Ta skupina po Göbbelsovi izjavi ne šteje več kot 0,8 odstotka nemškega naroda. »Nemški narod gre preko teh demokratičnih kritikastrov« je izjavil.

Za iskreno mednarodno sodelovanje je izrekel svoje želje za novo leto francoski predsednik Lebrun. Izrazil je upanje, da bodo tudi drugi narodi in druge vlade pokazale dobro voljo za mir, kot ga izraža Francija.

O težkem položaju Slovakov, ki so pri delitvi Češko-Slovaške prišli pod madžarsko oblast, je govoril slovaški minister Sidor. Obširno je govoril o tem, kako Madžari zatirajo in preganjajo Slovake. Obljubil je vso pomoč slovaški manjšini na Madžarskem in izjavil, da jih domovina ne bo nikoli zapustila in pozabila. Tudi po drugih državah so Slovaki razvili veliko propagando za zaščito zatiranih Slovakov, ki so bili odcepljeni od svojega matičnega naroda.

Novo oboroževanje v novem letu bo izvedla Nemčija. Predvsem hoče silno povečati svojo moč na morju. Podmornic hoče imeti prav toliko, kot jih ima Anglija. Za svojo oborožitev navaja Nemčija predvsem Rusijo in pravi, da bo Rusija zgradila v najkrajšem času sedem novih križark in večje število podmornic, čeprav jih ima že sedaj 130.

Po naših krajih

Vir pri Domžalah

Občni zbor naše strokovne skupine se bo vršil v nedeljo 8. januarja 1939 ob pol 8 zjutraj pri Marincelnu. Dnevni red: 1. Poročilo odbora. 2. Poročilo zastopnika JSZ. 3. Volitve. Dolžnost vas kliče, da se vsi brez izjeme občnega zbora udeležite.

Vevče

V nedeljo 8. t. m. ob 9 dopoldne se bo vršil redni letni občni zbor naše skupine pri C. Gašperlinu (Anžurju) v Vevčah. — Smo v času, v katerem se vsi pravi in zavedni člani izkažejo, vse, kar je suhega, nestalnega, pa odpade. V takem času pa je toliko bolj potrebno, da kar je dobrega tem krepkeje zgrabi za delo, za občo korist tudi za suho listje. Zatorej, tovariši in tovarišice, prav vsi na občni zbor, da tam manifestiramo za našo idejo, za našo JSZ. Centralo bo zastopal tovariš Srečko Žumer.

Trbovlje

Vse člane skupine rudarjev opozarjamo, naj obiskujejo tvrdke in lokale, ki oglašajo v našem listu »Delavski pravici«. Prav tako naročamo članom, da povsod v lokalih zahtevajo našo »Pravico«, ker, če je dobrodošel naš denar, naj nas v delavskem stremljenju podpirajo. Že star običaj in resnica je, če ima delavec denar, ga ima trgovec in obrtnik. Velja pa naj načelo: Svoji k svojim. — Odbor.

Tržič

Malo je podjetnikov v Sloveniji, ki bi gledali v delavcu kaj drugega, kakor zgolj pridobitveno silo. Lahko rečemo, da je velika večina njih, ki poznajo samo dolžnosti delavca do podjetja, ne priznajo pa, ali pa vsaj zelo neradi, da je delavec nekaj drugega, mrtev stroj pa zopet nekaj drugega. Precej jih je, toda hvala Bogu niso vsi. Da se dobe tudi izjeme, čeprav zelo redke, je pokazalo podjetje »Peko« ob letošnjih božičnih praznikih. Delavstvo je s strahom pričakovalo konca leta, ob katerem je imelo zaradi inventarnih del vedno nekaj dni neprostovoljnih počitnic. Zato je bilo veselo presenečeno, ko je obratovodstvo razglasilo pred božičem, da ima delavstvo dopust, in sicer plačan dopust za vse delovne dni med božičem in novim letom. S tem je naše slovensko podjetje »Peko« omogočilo, da se je delavstvo praznikov veselilo, ne pa da bi v skrbeh pričakovalo, kaj bo. Naj bo na tem mestu izrečena podjetju zahvala delavstva z zagotovilom, da bo znalo ceniti naklonjenost svojih predstojnikov. Obenem pa želimo, da bi to dejanje našega domačega podjetja našlo mnogo posnemovalcev med našimi podjetniki.

Brdo

Strokovna skupina opekarskega delavstva Brdo, bo imela dne 8. januarja svoj letni občni zbor in sicer na Brdu v gostilni g. Emila Margona s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo zastopnika centrale. 2. Poročilo predsednika. 3. Poročilo tajnika. 4. Poročilo blagajnika. 5. Poročilo nadzorstva. 6. Volitev odbora. 7. Raznoterosti. — Opozarjamo vse tovariše in tovarišice, da se občnega zbora vsi brez izjeme udeleže. Pokažimo, da nas nobene grožnje ne plašijo, da smo zavedni in da mirno in s čisto vestjo stopamo po poti, po kateri nas vodi Jugoslovanska strokovna zveza. Tovariši, na delo in vsak naj se potrudi, da v nedeljo pripelje s seboj tudi tiste omahljivce, ki mislijo, da se bo zanje borilo samo zavedno članstvo.

Blagajnik in tajnik pozivata vse tiste člane, ki niso plačali članarine za leto 1938., da to takoj storc. Kateri niso še plačali koledarčka, je tudi njihova dolžnost, da čimprej to poravnajo. Kdor ga pa še nima, naj ga nabavi pri tovarišu predsedniku.

Celje

Članom in članicam Jugoslovanske strokovne zveze v Celju priporočamo, da kupujejo predvsem pri tistih trgovcih in obrtnikih, ki oglašujejo v »Delavski politiki«! Le kdor nas podpira, se more zanašati tudi na naše protiusluge!

Delavska
GLASILO PRAVICA
KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva cesta 22-I — Oglasi po ceniku — Telefon št. 4948. — Številka čekovnega računa 14.900

Posamezna številka stane 1 din. — Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za celo leto 40 din. Naročnina za tuje države na mesec 7 din, na leto pa 70 din.

Odgovorni urednik Peter Lombardo, Ljubljana. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Žumer, Ljubljana. — Tiska Zadružna tiskarna, Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17 (Maks Blejec)

Tovariši, tovarišice!

Priporočamo vam frizerski salon za dame in gospode

Hribernik Josip

Celje, Kralja Petra cesta 10

Izvršuje vsa v stroko spadajoča dela. Trajna in vodna ondulacija po nizki ceni. — Prvovrstna moška postrežba. Popravlja polže.

Oglašujte v »Del. pravici«!

Šoferska organizacija „Volan"

Tako drugod...

Kakor smo že poročali, so se po uspeli stavki v Lodzu zganili tudi šoferji tovornih avtomobilov v Varšavi in okolici. Mnogi še neorganizirani šoferji so se zaradi zmage v Lodzu opogumili in pristopili v organizacijo. Tako je šoferska organizacija imela dovolj moči, da je zahtevala od avtopodjetnikov kolektivno pogodbo in zboljšanje delovnih pogojev.

Meseca oktobra 1938 so imeli šoferji in šoferski pomočniki sestanek, na katerem so se dogovorili o načinu boja za dosego svojih ciljev. Med pogajanji je eden izmed avtopodjetnikov odbil zahteve šoferjev, nato so šoferji odgovorili s stavko. Stavka je trajala 12 dni in se je končala s popolno zmago šoferjev. Šoferska organizacija je podpisala z organizacijo avtopodjetnikov dogovor, po katerem so se plače zvišale takole: Šoferji bodo prejemali 60 zlotov tedensko (prej so dobivali 36 zlotov). Nakladalci bodo prejemali 70 grošev na uro (prej 50 grošev), z garantirano minimalno plačo 4.20 zlota na dan.

Kolektivna pogodba vsebuje še druge določbe v korist šoferjem. Vpeljana je kontrolna knjižica, da se lažje kontrolira delovni čas, ki je določen na 8 ur dnevno. Drugi uspeh je upeljava šoferskih zaupnikov, ki so pred delodajalci zaščiteni, da se slednji ne morejo nad njimi znašati. V večjih podjetjih morajo podjetniki napraviti za osebje jedilnico, pralnico in slačilnico. Urejen imajo tudi letni dopust, ki more trajati tudi do 15 dni. Razen tega sprejme vsak šofer tedensko brezplačno po en kopalni listek za javno kopališče.

Tako pri nas...

Če ste skozi vse leto opazovali delo odbora naše šoferske organizacije, ste videli, da je odbor vložil na razna oblastva velik kup prošenj in zahtev, z željo, da bi se vsaj malo izboljšal šoferski položaj. Na vse vloge pa nismo prejeli odgovora, ker so se pa šoferjem zadnje čase dogodile še večje krivice, je šel naš tajnik Jakomin Stane osebno na Inšpekcijo dela, da tako zainteresira odločujoče činitelje. Priznati moramo, da je g. referent inšpekcije dela z živim zanimanjem poslušal naše pritožbe in sam uvidel, da je velika nesramnost od strani avtolastnikov, da tako postopajo s šoferji. Izrazil se je, da se Inšpekcija dela ne more zavzeti za poklicne šoferje, ker niso zaščiteni in ker prometni minister še ni uredil pravilnika za prometno osebje. Vi šoferji lahko delate tudi po 24 ur na dan in ni zakona, ki bi to preprečil. Kje ste bili preje, da se ni do danes nobeden pobrigal za vas poklicne šoferje? (Zveza šoferjev odgovori!) Po temeljitem pravnem poduku in vpogledu raznih določb in zakonov, nam je g. referent nakazal dve poti, po katerih moremo priti do zaščite. Ena izmed teh poti je močna organizacija, druga pa neutrudljivo in stalno pošiljanje prošenj in pritožb na odločujoča mesta.

Društveno poročilo:

Član št. 81 je bil pred sodiščem oproščen vsake krivde in kazni. Sodnijski stroški so znašali 750 din, ki jih je plačalo društvo.

Vsem članom se zamenjavajo stare legitimacije. Nova legitimacija bo veljavna šest let in je v platno vezana. Legitimacija stane 10 dinarjev.

Podružnica v Ptuju ima 54 članov in bo imela občni zbor 8. januarja ob 10. dopoldne v prostorih Združenja obrtnikov v Maistrovi ulici. Za vse člane je prisotnost obvezna.

Podružnica v Mariboru bo imela ustanovni občni zbor še ta mesec.

Razveseljivo je dejstvo, da pripravljalni odbor podružnice v Celju marljivo dela in bodo kmalu vsi celjski šoferji organizirani. Pravila so bila vložena 12. decembra 1938, zato bo ustanovni občni zbor šele prve dni februarja.

15. t. m. se bo vršila v Mariboru v restavraciji »Slon« konferenca vseh šoferskih društev v dravski banovini.

Stavbinci

Tovarišem in odbornikom! V nedeljo 8. t. m. ob 9 dopoldne v prostorih JSZ-e v Delavski zbornici na Miklošičevi cesti 22-I, izredno važna **odborova seja** strokovne skupine gradbenega delavstva v Ljubljani. Pridite vsi in točno!

Tovariši!

Posetite špecerijsko trgovino

Fili Janko

Celje, Dečkov trg 4 a.

Pisarniške potrebščine

za pisarne, družino in dom

Knjige, leposlovne in strokovne

domačih in tujih založb nudi po zmernih cenah

Knjigarna Mohorjeve tiskarne

Celje, Prešernova 17. — Ljubljana, Miklošičeva 19.

Priporoča se mehanična delavnica

Henrik Oblak ml.

mehanik

Celje, Ozka ulica 3.

Zadovolini ste le,

kadar dobro, po svojem okusu in poceni kupite!

Zato se zglasite pri nakupu blaga za moška in damska oblačila pri staroznani manufakturni trgovini

JANKO ČEŠNIK

LJUBLJANA, LINGARJEVA UL.

Vsem cenjenim odjemalcem želi srečno novo leto

Ivan Mastnak

trgovina z manufakturo in konfekcijo

Celje, Kralja Petra cesta 15.

Priporoča se manufakturna in modna trgovina

Anton Petek

Celje, Prešernova ulica 21.

Gledališki frizer za dame in gospode

R. Grobelnik

Celje, Glavni trg 17,

podružnica poleg hotela »Evropa«. Posoja lasulje, zaloga šmink itd. Trajno kodranje z vodno ondulacijo samo 50 din.

Na drobno. Na debelo.

L. JUNGER

klobasičar

Celje, Prešernova ulica 6.

Poženel Dominik

modna trgovina

Celje, Glavni trg 14.